

PARA | HABER

Cumhuriyet tarihinin rekoru

2018'de ihracat bir önceki yıla göre yüzde 7.1 artışla 168.1 milyar dolar oldu. Yıllık enflasyon YEP'teki yüzde 20.8'lik hedefin altında gerçekleşmeyle yüzde 20.3'e indi. İhracatın yeni rekorlara koşması, enflasyondaki düşüşün sürmesi bekleniyor... HÜLYA GENÇ SERTKAYA

TÜRKİYE, 2018'de ihracatta Cumhuriyet tarihi rekorunu kırdı. 2018 yılında ihracat bir önceki yıla göre yüzde 7.1 artışla 168.1 milyar dolar oldu. Enflasyon Yeni Ekonomi Programı'ndaki (YEP) yüzde 20.8'lik hedefin altında bir gerçekleşmeyle 2018'i yüzde 20.3'le kapadı. Enflasyondaki gerilemede enerji ve petrol fiyatları ile döviz kurundaki gelişmelerin olumlu yansımaları etkili oldu.

Hazine ve Maliye Bakanı Berat Albayrak yaptığı bir açıklamada 2018'i, enflasyonda koydukları yüzde 20.8'lik hedefin altında, yüzde 20.3 rakamıyla kapattıklarını belirterek, bunun gerçekten çok pozitif bir süreç olduğunu dile getirdi. "Yılı sonu itibarıyla hedeflerimizin neredeyse tamamını tutturduk, hatta daha iyi bir performans ortaya koyduk" diyen Albayrak, 2019'da da 2020 ve 2021'e temel oluşturması noktasında güçlü bir şekilde, aynı ciddi duruş ve kararlılıkla yola devam edeceklerini kaydetti. Bakan Albayrak, 2019'un reel sektör açısından likiditenin bol olduğu bir dönem olacağına işaret ederek, "Bankacılık sektörümüzle

kredi kanalları noktasında yakın bir çalışma içindeyiz. Önümüzdeki günlerde özellikle esnafımız, imalat sanayisinde küçük orta ölçekteki işletmelere özel, vadesiyle ve maliyetiyle çok daha rekabetçi olan bir paket açıklayacağız" dedi.

ÇEKİRDEK ENFLASYON GERİLEDİ

2019 yılının ilk haftasında açıklanan verilerden biri de enflasyon oldu. Aralık'ta tüketici fiyatları (TÜFE) yüzde 0.40 azaldı ve yıllık enflasyon 1.32 puan gerileyerek yüzde 20.30 düzeyinde gerçekleşti. Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) verilerine göre Aralık'ta TÜFE'de aylık en yüksek artış yüzde 1.08 ile gıda ve alkolsüz içecekler grubunda yaşandı. Aylık en fazla düşüş gösteren grup ise yüzde 4.08 ile giyim ve ayakkabıydı. Yıllık en fazla artış yüzde 31.61 ile ev eşyası grubunda gerçekleşti.

Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası'nın (TCMB) Aralık Ayı Fiyat Gelişmeleri Raporu'na göre yıllık TÜFE'deki gerilemede enerji ve petrol fiyatları ile döviz kurundaki gelişmelerin olumlu

Prof. Dr. Selva DEMİRALP / Koç Üniversitesi Öğretim Üyesi

"MB daha şahin tutum sergilemeli"

Aralık'ta enflasyondaki gevşemenin en önemli sebeplerinden birisi enerji fiyatlarındaki düşüş. Bir taraftan petrol fiyatları düşerken bir taraftan kur sakinleşti. Yİ-ÜFE'deki azalma, TÜFE ile aradaki makası görece kapatsa da geçen sene TÜFE'ye yansıtılmamış maliyetler 2019 içinde kademeli olarak tüketiciye yansıtılacak. 2019'da kur mevcut seviyelerini koruduğu sürece maliyet enflasyonunun etkisi kademeli olarak azalacak ve bunun yerini azalan talebin getirdiği aşağı yönlü baskı alacak. Dolayısıyla 2019 sonunda enflasyonun bu seneyi kapattığımız 20.3'lük rakamın altında göreceğimizi söyleyebiliriz. Özellikle yılın üçüncü çeyreğinde baz etkisi ile bir düşüş olacak ancak bunu son aylarda yine baz etkisi ile bir yükseliş

takep edebilir. Dolayısıyla yüzde 15.9'luk YEP hedefine göre konum belirlemek için henüz erken. Döviz kurunda yeni bir atak gelmediği sürece Merkez Bankası'nın faiz artırımı döngüsünü kapattığını düşünüyorum. Bundan sonra sorulacak soru Merkez'in ne zaman faiz indirimine gideceği olacak. Bu konuda acele edilmemeli. Enflasyonun yüzde 20.3 olduğu ve hedefin yüzde 5 olduğu bir ortamda Merkez'in beklentileri yeniden çıpalayabilmek için eskisinden daha şahin bir tutum sergilemesi gerekiyor. Aksi takdirde beklentiler aşağı çekilemeyecek ve enflasyondaki yapışkanlık devam edecektir.

yansımaları izlendi. Aylık bazda en yüksek artışın yaşandığı gıda ve alkolsüz içeceklerde yıllık enflasyon 0.55 puan azalarak yüzde 25.11 oldu. Gıda yıllık enflasyonundaki gerilemeye hem işlenmemiş hem de işlenmiş gıda fiyatları katkı verdi. Temel mal enflasyonundaki düşüşün sürükleyicisi dayanıklı tüketim malları ile giyim fiyatları oldu. Çekirdek göstergelerin yıllık enflasyonu ve ana eğilimi geriledi. Aralık'ta B ve C endekslerinin yıllık değişim oranı bir önceki aya göre yaklaşık 1.1'er puan azalarak yüzde 20.15 ve 19.53 olarak gerçekleşti.

YÜKSEK SEVİYESİNİ KORUDU

TÜİK verilerine göre Yİ-ÜFE 2018 yılı Aralık'ta bir önceki aya göre yüzde 2.22 düşerken, yıllık enflasyon 4.90 puan azalarak yüzde 33.64'e geriledi. TCMB aylık fiyat gelişmeleri raporuna göre endeks genelinde Türk Lirası'nda yakın dönemde gözlenen değerlenme ve petrol fiyatlarındaki düşüşün olumlu yansımaları izlendi. Üretici fiyatları Türk lirasında yakın dönemdeki görünüm ve enerji fiyatlarındaki düşüşlere bağlı olarak son iki aylık dönemde gerileme kaydetti, ancak üretici fiyatları yıllık enflasyonu birikimli etkilerle yüksek seviyesini korudu.

Bu arada Aralık ayı enflasyon rakamlarının açıklanmasıyla memur ve emekli aylıklarına yapılacak artışlar da belli oldu. Enflasyon oranından kaynaklı olarak Ocak itibarıyla memur maaşları ve emekli memur aylıkları yüzde 10.7, SSK ve Bağ-Kur emekli aylıkları da yüzde 10.2 oranında artırılabilecek.

Yeni yıla girerken, konut, beyaz eşya, mobilya, beyaz eşya ve otomotiv sektörlerine yönelik katma değer vergisi (KDV) ve özel tüketim vergisi (ÖTV) indirimleri üç ay daha uzatıldı. KDV ve ÖTV indirimleri kapsamına tarımda kullanılan rö-

morklar, 250 cc ve altı motosikletler ve bir yardımcı motoru bulunan tekerlekli taşıtlar da eklendi.

"ENFLASYONU OLUMLU ETKİLER"

Enerji fiyatlarında yapılan indirimlerle KDV-ÖTV indirimlerinin uzatılmasının enflasyonla mücadeleyi olumlu etkilemesi bekleniyor. Koç Üniversitesi Öğretim Üyesi Prof. Dr. Selva Demiralp, ÖTV indirimlerinin enflasyonda bir seferlik (idiosyncratic) aşağı yönlü etki yapan bir faktör olduğunu belirterek, indirimlerin uzatılmasının şüphesiz enflasyonu olumlu etkileyeceğini vurguladı. Burada önemli olan enflasyondaki düşüşün sebeplerini iyi tespit edebilmek olduğunu belirten Demiralp, "ÖTV kaynaklı bir düşüş, enflasyon trendinde bir azalış anlamına gelmez. ÖTV indirimi kalktığı anda bu etki sona erer. Trendde kalıcı bir azalış ancak enflasyon beklentilerinin çıpalanması ile uzun vadede gerçekleşir" dedi.

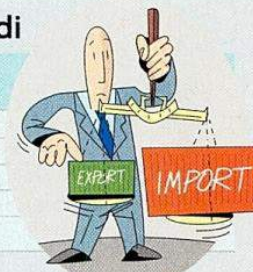
DİJİTALLEŞME VE E-İHRACAT

2018'de ihracatta Cumhuriyet tarihi rekoru kırıldı. İthalattaki ve dış ticaret açığındaki gerileme sürerken, ihracatın ithalatı karşılama oranı yükselmeye devam etti. 2018 yılı resmi olmayan geçici dış ticaret verileri, Türkiye İhracatçılar Meclisi'nin (TIM) ihracat verileriyle birlikte Ticaret Bakanı Ruhsar Pekcan, TIM Başkanı İsmail Güllü ve ihracatçıların katılımıyla Ankara'da gerçekleştirilen bir toplantıyla açıklandı. Ticaret Bakanı Pekcan yaptığı konuşmada, küresel anlamdaki olumsuz gelişmelere rağmen 2018'de ihracatın yüzde 7.1 artışla 168.1 milyar dolar olarak gerçekleştiğini açıklayarak, "Bizler için asıl önemli olan yakaladığımız bu fiili yıllık ihracat rakamının aynı zamanda Cumhuriyet tarihi ihracat rekoru olmasıdır" dedi.

İhracatın ithalatı karşılama oranı yüzde 75.3'e yükseldi

Resmi olmayan, geçici dış ticaret verileri (milyon dolar)	Aralık			Ocak-Aralık		
	2017	2018	Değ. (%)	2017	2018	Değ. (%)
İhracat	13.844	13.902	0,41	156.992	168.088	7,07
İthalat	23.088	16.577	-28,20	233.803	223.082	-4,59
Dış ticaret hacmi	36.932	30.478	-17,47	390.795	391.169	0,10
Dış ticaret dengesi	-9.243	-2.675	-71,06	-76.811	-54.994	-28,40
İhracatın ithalatı karşılama oranı (%)	60,0	83,9		67,1	75,3	

Kaynak: Ticaret Bakanlığı

PARA | HABER

Prof. Dr. Murat FERMAN / Beykent Üniversitesi Öğretim Üyesi

“Yİ-ÜFE'nin baskısı hafifleyecek”

Enflasyonda beklentiler paralelinde bir gerçekleşme yaşanması olumlu. Çekirdek enflasyon, manşet enflasyonun altına düştü. Bu özellikle hem 2019'a devreden enflasyon stoku hem de 2019'da Enflasyonla Mücadele Programı'nın kolaylaşması açısından önemli. Yİ-ÜFE'de gelişmeler daha iyi. Yİ-ÜFE yüzde 46'lardan 33'lere indi. Yİ-ÜFE'nin baskısı hafifleyecek. YEP ve Merkez Bankası tahminlerinin altında kalan bir manşette yılı kapatıyoruz. Bu da öngörülebilirlik, bu programlara ve kurumlara olan güven bakımından önemli. Gıdada alınacak çok yol var. Yıllık TÜFE artışı gıdada yüzde 25.11. Özellikle Hal Kanunu ile ilgili düzenlemeler bir süreliğine rölantide alındı, görüş toplanıyor. Hazır giyim ve

tekstilde fiyatlarda yukarı yönlü bir seyir olmuştur. 'Acaba gıdadan sonra giyim de sorun mu olacak?' diye düşünmüştük. Artık giyim ve benzeri harcamalarda biraz daha makule gidildiğini görüyoruz. Mart'a kadar özellikle piyasaların daha dengeli gideceğini düşünüyorum. Seçim sonrasında da belirsizlik nispeten ortadan kalkacağı için ikinci çeyrekte daha mutedil bir seyir izleyeceğiz. Seçili sektörlerde vergi indirimlerinin üç ay daha devam etmesi olumlu etki yaratacak. Merkez Bankası'nın önümüzdeki altı ay içinde indirim gideceğini tahmin etmiyorum.

TİM Başkanı İsmail Güllü ise, 2019 hedefi olan 182 milyar dolarlık ihracat rakamını yakalayacaklarını, hatta aşacaklarını söyledi. 2018'de mal ihracatında yakalanan ivmeyi koruyarak hizmet ihracatı, transit ticaret, ihracatta dijitalleşme ve e-ihracat gibi kritik başlıkları üzerine eğileceklerini dile getiren Güllü, İM olarak ihracatta 2019 yılı hedeflerini “İhracatta Sürdürülebilirlik ve Yenilik Yılı” olarak belirlediklerini kaydetti.

DIŞ TİCARET AÇIĞI GERİLEDİ

Ticaret Bakanlığı'nın resmi olmayan geçici dış ticaret verilerine göre, ithalat 2018'de bir önceki yıla göre yüzde 4.6 azalışla 223.1 milyar dolara geriledi. 2018'de dış ticaret açığı bir önceki yıla göre yüzde 28.4 azalışla 54 milyar 994 milyon dolar düzeyinde gerçekleşirken, ihracatın ithalatı karşılama oranı 8.2 puan artışla yüzde 75.3'e yükseldi. 2018'de bir önceki yıla göre geniş ekonomik grupların sınıflamasına göre yatırım malları ihracatı yüzde 8.15 artışla 19.85 milyar dolara, ara malları ihracatı yüzde 8.61 artışla 79.4 milyar dolara, tüketim malları ihracatı yüzde 4.95 artışla 68.1 milyar dolara yükseldi. Bu dönemde yatırım malları ithalatı yüzde 11.45 azalışla 29.3 milyar dolar, ham madde ithalatı yüzde 0.8 azalışla 170.1 milyar dolar, tüketim malları ithalatı yüzde 19.7 azalışla 22.9 milyar dolar oldu.

2018'de en çok ihracat yapılan fasıl, 26.8 milyar dolarla motorlu

kara taşıtları, traktör, bisiklet, motosiklet ve diğerleri oldu. Geçen yıl en çok ithalat yapılan fasıl ise 43 milyar dolarla mineral yakıtlar ve yağlar ve bunların damıtılmasından elde edilen ürünler oldu. Ülke bazında bakıldığında, 2018'de en çok ihracat 16.2 milyar dolarla Almanya'ya yapıldı. Bu ülkeyi 11.1 milyar dolarla İngiltere, 9.6 milyar dolarla İtalya izledi. En fazla ithalat ise 22 milyar dolarla Rusya'dan gerçekleşti.

“PAZAR ÇEŞİTLENDİRMESİNE DEVAM”

Beykent Üniversitesi Öğretim Üyesi Prof. Dr. Murat Ferman, Türkiye'nin ihracatının geçen yıl yaşanan ekonomik saldırılar ortamında inişli çıkılı bir grafik çizmesine karşın özellikle yılın son döneminde olumlu bir tempo yakaladığını vurguladı. 2018'de ihracatın ithalatı karşılama oranının yüzde 75'lere çıkmasının olumlu bir işareti olduğunu dile getiren Ferman, bunun öngörülebilir bir gelecekte yüzde 80'lerin üzerine çıkarılması ve sürdürülebilir bir karakteristiğe büründürülmesi gerektiğini belirten Ferman şunları kaydetti:

“Düzeltilen tedbirlerle ihracat performansının artırılması gerekir. Dış ticaret pazar geliştirme çalışmalarına karşın, verilere göre ihracatta yine ilk sıraları AB ülkeleri alıyor. Hedef ülke olarak kabul edilen Hindistan ve Latin Amerika'ya yüzde 25-30'larda ihracatımız arttı. Bu kalıcı bir eğilim haline getirilmeli. Türkiye'nin özellikle dış ticaret kredi mekanizmasında uygulamaya koyduğu ve KOBİ'leri de işin içine alan ihracatı destekleme paketi olumlu sonuçlar vermiş gözüküyor. İhracatta inovatif yenilikçi politikaların sonuç alabilmesi için 3-5 yıllık perspektiflere ihtiyaç var. Bunlar hiçbir zaman aksatılmadan sürdürülmeli. Aktif ihracat yapan şirket sayısı 17 binin altında. Bunu 100 bine çıkarmamız gerekir. Ürün ve pazar çeşitlendirmesine devam edilmeli, ihracatın uzun soluklu serüven olduğu unutulmamalı.”

“YAPISAL REFORMLAR ÖNEMLİ”

Ihracat artarken ithalatın azalmasını, ihracatın ithalatı karşılama oranının yükselmesinin olumlu gelişmeler olduğunu belirten TOBB ETÜ Öğretim Üyesi Dr. Cahit Sönmez, ancak bunların sürdürülebilir hale getirilmesinin önemli olduğunu vurguladı. 2018'de toplam ithalatta sermaye malları ithalatının payının düştüğünü belirten Sönmez,

Tüketici fiyatları Aralık'ta aylık bazda yüzde 0.40 geriledi

[2003=100]	Ara.18	Ara.18
Bir önceki aya göre değişim oranı	-0,40	0,69
Bir önceki yılın Aralık ayına göre değişim oranı	20,30	11,92
Bir önceki yılın aynı ayına göre değişim oranı	20,30	11,92
On iki aylık ortalamalara göre değişim oranı	16,33	11,14

Yurt içi üretici fiyatları Aralık'ta aylık bazda yüzde 2.22 geriledi

[2003=100]	Ara.18	Ara.18
Bir önceki aya göre değişim oranı	-2,22	1,37
Bir önceki yılın Aralık ayına göre değişim oranı	33,64	15,47
Bir önceki yılın aynı ayına göre değişim oranı	33,64	15,47
On iki aylık ortalamalara göre değişim oranı	27,01	15,82

Kaynak: TÜİK

Dr. Cahit SÖNMEZ / TOBB ETÜ Öğretim Üyesi

“Enflasyondaki düşüşte petrol fiyatları etkili oldu”

Aralık'ta talep enflasyonu göstergesi olan TÜFE yüzde 0.40, maliyet enflasyonu göstergesi Yİ-ÜFE ise yüzde 2.22 geriledi. Bu verilerle yıllık bazda artış TÜFE'de yüzde 20.30, Yİ-ÜFE'de yüzde 33.64 seviyesinde gerçekleşti. Yeni Ekonomi Programı'ndaki yılsonu tahminine oldukça yakın olduğunu söyleyebiliriz. Düşüşün nedenlerini sıralamak gerekirse listenin başına TL'nin değer kazanmasını koymalıyız. Özellikle Ağustos ayında zirve yapan kurlar sonrasında birikimli kur etkisinin enflasyon üzerindeki etkisi artmıştı. Yılın son üç

ayında kurların yeniden belirgin bir şekilde aşağı gelmesi ile ithalat fiyatları da düşmüş oldu. Enflasyonun düşmesinde etkili olan diğer bir faktör ise iç talebin daralması. Merkez Bankasının sıkılaştırıcı yönde aldığı aksiyonlarla kredi hacmi artış oranı yüzde 5'lere kadar indi. Petrol fiyatlarının düşüşü de diğer faktörler gibi olumlu etki yaparak enflasyonu aşağı çekti.

“Bu firmaların yatırım harcamalarını azalttığı anlamına geliyor. Toplam ithalatta ara mallarının payının yüksek olması, ithal girdi kullanımının yüksek olduğunu gösteriyor. Üretimde dışa bağımlılık hala var. Yüksek teknolojlü ürünlerin payı hala yüzde 4'ler düzeyinde. Buradan da yapısal reformlara ne kadar ihtiyaç duyulduğu ortaya çıkıyor. Yeni Ekonomi Programı'nda da öne çıkarılan yapısal reformların tamamlanması, yüksek teknoloji ürünlere önem verilmesi gerekiyor” diye konuştu.

ISO TÜRKİYE İMALAT PMI 44.2

Geçen hafta ekonomik büyümenin öncü göstergelerinden biri kabul edilen **Istanbul Sanayi Odası (ISO) Türkiye İmalat PMI** (Satın Alma Yöneticileri Endeksi) anketinin Aralık 2018 dönemi sonuçları açıklandı. Eşik değer olan 50'nin üzerinde ölçülen tüm rakamların sektörde iyileşmeye işaret ettiği anket sonucuna göre, Kasım'da 44.7 olarak kaydedilen **ISO Türkiye İmalat PMI**, Aralık'ta 44.2 olarak ölçülerek sektörün faaliyet koşullarının yavaş seyretmeye devam ettiğini gösterdi. Üretim ve yeni siparişler yavaşlamaya devam ederken, gerileme Kasım ayındakine kıyasla daha düşük oranda gerçekleşti. Maliyet enflasyonundaki düşüş sayesinde, firmalar müşteri talebini artırmaya yönelik çabaları desteklemek üzere satış fiyatlarını azaltma imkanı buldu. Nihai ürün fiyatları son 6.5 yılda ilk kez gerilemiş oldu.

ISO Türkiye İmalat PMI verilerinin sektörün faaliyet koşullarının yavaş seyretmeye devam ettiğine işaret ettiğini vurgulayan Prof. Dr. Murat Ferman, zorlu faaliyet koşullarının hem üretim hem de yeni siparişlerin daha da yavaşlamasına neden olduğunu kaydetti.

Buna karşın Kasım ve Aralık'taki yavaşlamanın önceki aylara göre daha hafif gerçekleştiğinin altını çizen Ferman, “Aralık'taki ivme kaybı, Ağustos'tan bu yana gözlenen en düşük oranda gerçekleşti. Sanayide yavaşlamanın hızı düştü. Bu gelişmenin, son çeyrekte negatif büyüme ihtimalini ortadan kaldıracakını düşünüyorum. Son çeyrekte GSYH artışının sıfırın biraz üzerinde olacağını, negatife yakalanmama şansımızın olduğunu öngörüyorum. 2019 yılı ilk çeyrekte birikimli etki dolayısıyla GSYH büyümesi negatif olabilir” dedi.

Dr. Sönmez ise, **ISO Türkiye İmalat PMI**'nin metodolojik açıdan 50 değerinin altına inmesinin büyüme hızının momentum kaybedeceğine işaret ettiğini belirterek, belli sektörlerde teşviklerin devam edecek olması, enflasyondaki düşüşün önümüzdeki aylarda da devam etmesi durumunda PMI verisinin yeniden yukarıya yönünü çevirebileceğini kaydetti.

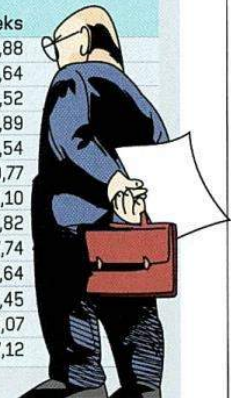
KASIM'DA 66 BİN 578 TAŞIT TRAFİĞE ÇIKTI

Geçen hafta açıklanan verilerden biri de motorlu kara taşıtları istatistikleri oldu. TÜİK verilerine göre trafiğe kayıtlı araç sayısı Kasım sonunda 22 milyon 850 bin 238 adet düzeyinde gerçekleşti. Kasım'da toplam 66 bin 578 taşıtın trafiğe kaydı yapıldı. Trafiğe kaydı yapılan taşıt sayısı Kasım'da bir önceki aya göre yüzde 74.7 artarken, geçen yılın aynı ayına göre yüzde 39.1 azaldı. Ocak-Kasım döneminde 847 bin 162 adet taşıtın trafiğe kaydı yapılırken, 215 bin 969 adet taşıtın ise trafikten kaydı silindi. Böylece 11 aylık dönemde trafikteki toplam taşıt sayısı 631 bin 293 adet arttı.

TÜFE fren yaptı (Aralık 2018)

[2003=100]	Harcama grubu	Bir önceki aya göre değişim oranı (%)	Bir önceki yılın Aralık ayına göre değişim oranı (%)	Bir önceki yılın aynı ayına göre değişim oranı (%)	On iki aylık ortalamalara göre değişim oranı (%)	Endeks
	Ana harcama grupları					
	Türkiye	100,00	-0,40	20,30	20,30	16,33 393,88
	Gıda ve alkolsüz içecekler	23,03	1,08	25,11	25,11	17,96 454,64
	Alkollü içecekler ve tütün	5,14	0,16	2,39	2,39	1,46 605,52
	Giyim ve ayakkabı	7,21	-4,08	14,83	14,83	13,64 253,89
	Konut	14,85	-0,06	23,73	23,73	15,80 443,54
	Ev eşyası	7,66	0,13	31,36	31,36	23,64 339,77
	Sağlık	2,64	0,62	16,70	16,70	12,38 228,10
	Ulaştırma	17,47	-2,56	15,97	15,97	21,77 378,82
	Haberleşme	3,91	-0,11	9,62	9,62	4,57 147,74
	Eğlence ve kültür	3,39	-0,25	20,86	20,86	12,94 269,64
	Eğitim	2,67	0,02	10,19	10,19	10,48 357,45
	Lokanta ve oteller	7,27	0,31	19,81	19,81	15,11 578,07
	Çeşitli mal ve hizmetler	4,76	0,78	28,80	28,80	19,87 507,12

Kaynak: TÜİK

2019 Patronların ve yöneticilerin gözünden

ODALAR

“Türkiye'nin temelleri sağlam”

Türkiye son yıllarda çalkantılı süreçlerden alnının aklıyla çıktı. Zira Türkiye'nin temelleri sağlam. Bu süreci de birlikte çalışarak geride bırakacağımıza inanıyoruz. Reel sektörün ve özellikle de KOBİ'lerin finansmana ulaşım imkanının açık tutulması bizler için hayati önemde. Son dönemde ekonomimizde olumlu gelişmeler var. Ancak ekonomideki canlanma istediğimiz noktada değil. Bu konuda oda ve borsalarımızdan gelen bizim de TOBB olarak hükümetimize ilettiğimiz dört sektördeki vergi indirimi hayata geçti. Sonrasında da

Rifat HİSARCIKLIOĞLU
/ Türkiye Odalar ve
Borsalar Birliği (TOBB)
Başkanı

kısa çalışma ödeneği aktif hale geldi. Ödeme sıkıntısına düşen düzgün mükelleflerin SGK borçlarına 60 ay vadelerinde sağlandı. Ziraat ve Halk Bankası öncülüğünde İş Bankası ile VakıfBank tarafından konut kredisi faizleri düşürüldü. Devrim niteliğinde beş yıldır takip ettiğimiz, ticari alacak sigortasının önümüzdeki dönemde hayata geçirilmesi için mevzuat çıktı. Bu özellikle küçük, orta boy işletmeler için alacakların sigorta edildiği bir sistem. Tüm bu önlemler piyasamıza moral veriyor ve ticareti destekliyor.

“Temkinli iyimserlik sürecindeyiz”

Maalesef PMI son aylarda sanayinin içinde bulunduğu durumu bize gösteriyor. Yılın ilk yarısındaki pozitif büyümeye karşın üçüncü çeyrekteki 1.6'lık düşük büyüme oranının öncü işaretlerini önceden görmüştük. Ben son çeyrekte de sanayi tarafında çok olumlu bir büyüme beklemiyorum. Diğer sektörler bunu zaten kapatamaz. İnşaatın ve tarımın da çok parlak olmadığı bir dördüncü çeyrek oldu. O nedenle dördüncü çeyrekte Türkiye'nin bir ekşile karşılaşma ihtimalini yüksek görüyorum. Geçen senenin de baz etkisi var.

Erdal BAHCIVAN /
İstanbul Sanayi Odası
Başkanı

Onun için dördüncü çeyrek uzun zaman sonra göreceğimiz ilk ekşi çeyreklerden birisi olacak herhalde Türkiye ekonomisinde. Dolayısıyla bu yıl, başarılı ilk yarının ardından olumsuz giden ikinci yarı nedeniyle yüzde 2,5-3 arasında bir büyüme ile kapatacağımızı düşünüyorum. 2019 yılı için biraz temkinli olmamız gerekiyor. Özellikle yılın ilk yarısı için dikkatli olunması gereken bir yıl olacak. Zaten hükümetin de vermiş olduğu mesajda 2019 yılı için büyüme hedefinin 2.8 olduğunu görüyoruz ki orada da zaten çok gerçekçi bir analiz var.

“Ufukta sürdürülebilir bir büyüme görüyoruz”

Sadece Türkiye'de değil tüm dünyada zorlu bir seneyi geride bıraktık Enflasyonda iniş başladı. 2018 ihracat rekoru kırdığımız yıl olacak. Turizmde 2019 beklentileri yüksek. Dolayısıyla ufukta sürdürülebilir ve dengeli bir büyüme görüyoruz. İş dünyasının üç beklentisi var: Kamuyla iş yapan yüklenici firmalara, hak edişlerinin zamanında ödemesi, Cumhurbaşkanımızın İkinci 100 Günlük Eylem Planı'nda açıkladığı üzere KDV iadesi ödemelerinde hızlı hareket edilmesi ve finansmana erişimde iyileşme sağlanması.

Sekip AVDAGIÇ /
İstanbul Ticaret
Odası Başkanı

Bunlar reel sektörü gerçek anlamda fonlayacaktır. Bankalara ve krediye olan talebi de azaltacaktır. Yeni tedbirlerle 2019'u makul bir büyüme ve öngörülen enflasyona yakın bir oranda kapatmayı bekliyoruz. Kur ve faiz düzeyindeki istikrar da yatırımları canlandıracaktır. 2018 Türkiye için bir test yılı oldu. Ama olumsuzluğu çağırın bir test değil bu. Dördüncü çeyrekte de pozitif bölgede kalacağımız kanaatindeyim.

“Reformlara ve ekonomiye odaklanmalıyız”

Ağustos'tan itibaren herkesin gözleri önünde cereyan eden ekonomik saldırıya rağmen Türkiye ekonomisi daralma göstermerek yüzde 1.6 büyüdü. Her ne kadar son çeyrekte ekonominin negatif büyümeye geçmesi kesin görülse de, yılın tamamını pozitif bir rakam ile kapatacak olması her şeye rağmen önemli. 2019'da Türkiye ekonomisindeki olası gelişmeler yalnızca ekonomi politikası tarafından değil, dış politika ve daha da önemlisi küresel ekonomik oyuncuların kararları ile de şekillenecek. Tüm büyük ülkelerin askeri olarak yer aldığı güney

Nurettin ÖZDEBİR/
Ankara Sanayi Odası
(ASO) Yön. Krl. Başkanı

sınırimızdaki gelişmelerin, Türkiye'nin ekonomik koşulları üzerinde etkili olacağı aşikar. Küresel ticarete ilişkin kaygıların azalması, FED'in faiz artırım politikasının hız keseceğinin kesinleşmesi büyümemize katkı yapacak. 2019'da Türkiye'nin en önemli büyüme kalemi ihracat olacak. 2019 yılı için kötümser senaryo olarak görülen negatif büyüme ihtimalini uzaklaştıracak ve yüzde 1.5-2 aralığında ılımlı bir büyümeyi mümkün kılacak para ve maliye politikası ile ekonominin dengeli bir şekilde 2019'u tamamlayacağını umuyoruz.

İSTANBUL SANAYİ ODASI

UEVEP'e göre 2015 yılında sanayi sektörünün nihai enerji tüketimindeki payı %32,4 ve net elektrik tüketimindeki payı ise %47,6'dır. Bu da Türkiye'de sanayi sektörünün enerji tüketiminde önemli yer tutan bir sektör olduğuna işaret etmektedir. 2009 yılından bu yana Verimlilik Artırıcı Projeler gibi kamu destekleri ve banka kredileri finansman dar boğazının aşılmasında istenilen etkiyi yaratmamıştır. Bürokrasinin azaltılması, yatırım kriterlerinin aşağıya çekilmesi ve sanayi kesiminde destek bilincinin artırılması gerekmektedir. Bugün yurt dışında örneklerine rastladığımız yatırımın elde edilen tasarrufla geri ödenmesi yöntemi olarak bilinen

performans kontratı gibi sistemler Ülkemizde yaygınlaştırılmalıdır. Enerji etütlerinin bir zorunluluktan ziyade firmalarımızın enerji verimliliği potansiyellerinin tespiti için gerekliliği algısının artırılması, bu değerlendirmeler sonrası ortaya konan yatırımların hayata geçirilmesi çok önemlidir. Bankalarımızın enerji verimliliği projelerini geleneksel kredilendirme süreci ve klasik kredi ürünleri ile değerlendirmesi sanayimizin enerji verimliliği projeleri için uygun finansman bulmasını zorlaştırmaktadır. Enerji verimliliğinde başarının anahtarı enerji yönetimidir. Enerji verimliliği potansiyeline ilişkin bilgi olmaması maliyet etkin bir fırsatın kaçması anlamına gelmektedir. Bu noktada sahada, Ar-Ge'de çalışan mühendislerimize büyük görevler düşmektedir. Üniversitelerimizde enerji verimliliğine yönelik programlar geliştirilmeli, enerji yöneticilerimizin sektörel

uzmanlaşmasına yönelik adımlar atılmalıdır. İstanbul Sanayi Oda'sı da enerji verimliliği konusunda sorumluluk üstlenmektedir. Bilgilendirme Odanın önemli faaliyetlerinin başında gelmektedir. 2013 ve 2014 yıllarında "Enerji Yönetim Sistemi ISO 50001" eğitimleri, 2015 yılında "Devlet Destekleri Kapsamında Enerji Verimliliği Projelerinin Finansmanı Önündeki Bariyerler" başlıklı bilgilendirme toplantısıyla bir çok sanayi temsilcisine ulaşılmıştır. 2017 ve 2018 yıllarında gerçekleştirilen "Enerji Mini MBA" programlarının bir modülünü Enerji Verimliliği oluşturmuş, böylece katılımcılarına enerji verimliliği ile ilgili güncel veriler aktarılmıştır. Enerji etütlerinin önemine binaen, sanayi - üniversite iş birliğinin geliştirilmesi noktasında 2014 yılında İstanbul Kalkınma Ajansı Destekli "İstanbul Enerji Verimliliği Merkezi", Yıldız Teknik Üniversitesi ile birlikte hayata geçirilmiştir. Proje kapsamında gerçekleştirilen anketlerle sanayiden enerji verimliliğine yönelik veri toplanmış, proje ekibi ile birlikte sahaya inilerek seçilen 10 sanayi tesisinin, tasarruf potansiyeli teknik ve ekonomik boyutlarıyla belirlenmiştir. Üç kez tekrarlanan iki günlük sınıf eğitimleri ile sanayide enerji verimliliği konusundaki tüm üyelerine iletilen broşürler bilincin artmasına katkı sağlamıştır. Ve en önemlisi Yıldız Teknik Üniversitesi bünyesinde enerji verimliliğine yönelik bir laboratuvar kurulmuştur.

İSTANBUL ENERJİ VERİMLİLİĞİ MERKEZİ

Çevre, enerji ve sürdürülebilirlik

2017’de Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı, Avrupa Birliği ve Dünya Bankası tarafından yürütülen “Enerji Verimliliği için Danışmanlık Hizmetleri” projesi kapsamında **Istanbul Sanayi Odası** üyesi 15 KOBİ’ye etüt gerçekleştirilmesi sağlanmış, Oda personelinin de bu etütlerde yer alması ile insan kaynağı kapasitesinin iyileştirilmesi hedeflenmiştir.

2015 yılında hazırlıklarına başlanan ve Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı Sanayi ve Verimlilik Genel Müdürlüğü tarafından hali hazırda yürütülmekte olan “KOBİ’lerde Enerji Verimli Elektrik Motorlarının Kullanımının Teşvik Edilmesi” projesine **ISO** da paydaş olarak katkı vermektedir.

1990 yılından bu yana verilmekte olan ödüller, “Enerji Verimliliği”ne dikkat çekmek

için **ISO** Yönetim Kurulunun aldığı karar üzerine 2017 yılında Çevre Ödüllerinden ayrı olarak “Enerji Verimliliği Ödülleri” olarak verilmiştir. Ödül almaya hak kazananlar 28 Eylül 2017’de Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Berat Albayrak’ın elinden ödüllerini almıştır. “Yalnız Sanayi değil toplumun tüm kesimleri enerjiyi verimli kullanmalıdır!” sloganı ile Özel Kategori altında akademisyen ve kurum kuruluş projeleri de değerlendirilmiştir. Ürün ve uygulama kategorilerinde sanayimize ait 32 adet enerji verimliliği proje ve ürün başvuruları Oda tarafından rehber haline getirilerek kamuyla paylaşılmıştır. **ISO** 2018 – 2022 Dönemi Çalışma Programında, “Çevre, Enerji ve Sürdürülebilirlik” başlığı altında enerji verimliliği faaliyetleri büyük

yer tutmaktadır. 2018 Mayıs itibarıyla **Istanbul Sanayi Odası** Yönetim Kurulu Üyesi **Mustafa Tacir**, Oda Çevre ve Enerji İhtisas Kurulları Başkanlığını yürütmektedir.

Bu bağlamda 2019’da “Istanbul Enerji Verimliliği Merkezi” ekipmanları ile yapılacak ölçümlerle, sanayinin tasarruf potansiyelinin belirlenmesi sağlanacaktır. Sanayide enerji verimliliği konusunda yaşanan problemleri ve zorlukları tespit ederek, yapıcı çözüm önerileri getirilecek, başta Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı olmak üzere paydaşlarla ortak projeler yürütülecek, sanayi sektöründe enerji verimliliğini özendirici ve bilgilendirici çalışmalar yapılacaktır. **P**

